

08/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTORAPORTEJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2014

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

08/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTORAPORTEJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2014

Marja Kiviniemi

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy
Tampere 2015

ISSN 1459-3823 (painettu)

ISSN 1798-7466 (verkkojulkaisu)

LUKIJALLE

Tässä tilastoraportissa kerrotaan työeläkkeiden rahoituksen peruspiirteet vuonna 2014 ja esitetään aiheeseen liittyviä tilastolukuja muun muassa maksetuista eläkkeistä, niiden rahoittamiseksi kerätyistä vakuutusmaksuista, kertyneistä eläkevaroista ja eläkelaitosten sijoitustoiminnasta. Raportin liitteeksi on koottu keskeisimpiä tilastoajaksarjoja vuosilta 2012–2014 ja esitetty työeläkejärjestelmässä vuosina 2013 ja 2014 liikkuneet rahavirrat lähtien vuoden alun varoista ja päättyen vuoden lopun varoihin.

Julkaisussa esitetyt tilastoluvut perustuvat Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin, verkkosivustolla julkaistuun, syksyisin päivitettävään tilastotietokantaan (<http://tilastot.etk.fi>) ja Työeläkelakipalveluun (<https://www.tyoelakelakipalvelu.fi>). Raportin lähteinä on käytetty myös eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle sen hoitamaa kustannustenjakoselvittelyä varten toimittamia tilastotietoja ja eläkelaitosten toimintakertomuksia sekä tilinpäätöksiä. Eläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevat tiedot perustuvat pääasiassa Työeläkevakuuttajat TELA:n keräämiin lukuihin. Tilastoliitteen kokoamistyössä on ollut mukana Eläketurvakeskuksen asiantuntija Eeva Puuperä.

Helsingissä joulukuussa 2015

Eläketurvakeskus

RAPORTISSA KÄYTETYT LAKILYHENTEET

TyEL Työntekijän eläkelaki
MEL Merimieseläkelaki
KuEL Kunnallinen eläkelaki
VaEL Valtion eläkelaki
KiEL Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki
YEL Yrittäjän eläkelaki
MYEL Maatalousyrittäjän eläkelaki

SISÄLTÖ

Katsaus työeläkkeiden rahoitukseen vuonna 2014	7
1 Vakuuttamisvelvollisuus ja työeläketurva	10
2 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet ja vakuutusmaksut	10
3 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	12
3.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka.....	13
3.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat	13
3.3 Vastuuvelka/Eläkevastuu	15
4 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	16
5 KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	17
6 VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	18
7 KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	20
8 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	20
9 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta	21
9.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset.....	23
9.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastoonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet	24
10 Tilastolähteet ja luokitukset	25
Liitetaulukot	26
Taulukko 1. Työeläkejärjestelmän rahavirrat	26
Taulukko 2. Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat.....	27
Taulukko 3. Vakuutusmaksuprosentit.....	28
Taulukko 4. Palkat ja työtulot.....	30
Taulukko 5. Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan	30
Taulukko 6. Kokonaisliikekulut, ETK:n kustannusosuudet	31
Taulukko 7. Eläkelaitosten maksamat eläkkeet	31
Taulukko 8. Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno	31
Taulukko 9. Eläkevarat.....	32
Taulukko 10. Työeläkelaitosten keskimääräinen vakavaraisuusaste	32
Taulukko 11. Peruskorko	32
Taulukko 12. Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin	33
Taulukko 13. Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin	33
Taulukko 14. Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 1998–2014 ja 2010–2014.....	33

Katsaus työeläkkeiden rahoitukseen vuonna 2014

Koko työeläkejärjestelmässä kerättiin lakisääteisiä eläkemaksuja valtion osuuksineen yhteensä 24,5 miljardia euroa ja maksettiin eläke-etuuksia 24,3 miljardia euroa eli koko järjestelmän tasolla maksut ja menot olivat lähes yhtä suuret. Eläkemaksuja rahastoititiin tulevia eläkevastuita varten 2,5 miljardia euroa ja rahastoista purettiin varoja eläkkeiden maksumun 2,9 miljardia euroa.

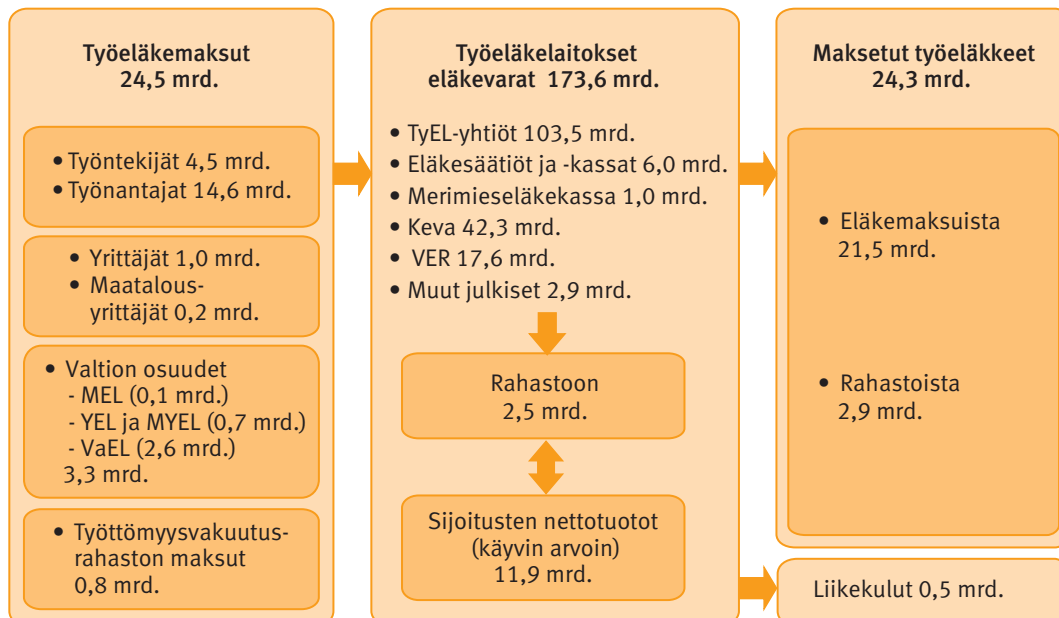
Työeläkevarojen kokonaismäärä kasvoi 174 miljardiin euroon, mikä oli 85 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Eläkevarojen kasvu johtui paitsi työeläkevakuuttajien onnistuneesta sijoitustoiminnasta myös edellisvuotta korkeammasta eläkemaksutulosta. Vakuutettujen palkkasumma kohosi 0,2 prosenttia vuoden takaisesta. Lisäksi työeläkemaksuja korotettiin vuoden 2014 alussa.

Lakisääteisiä työeläkkeitä maksettiin tilastovuoden aikana 1,1 miljardia euroa eli noin 5 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Yksityisalojen työeläkemeno oli 15,4 miljardia euroa ja julkisalojen 9 miljardia euroa. Koko työeläkemeno oli noin kolmannes vakuutettujen yhteenlasketusta palkkasummasta ja vajaa 12 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Kuviossa 1 on esitetty yksinkertaistettuna työeläkkeisiin liittyvät rahavirrat vuodelta 2014. Eri eläkelakien mukaiset tarkemmat tilastoluvut vuosilta 2013–2014 on eritelty liitetaulukossa 1.

Kuvio 1.

Työeläkemaksut ja maksetut työeläkkeet vuonna 2014 sekä eläkevarat 31.12.2014, miljardia euroa.

Työeläkevarojen määrä vuoden lopussa oli korkeampi kuin koskaan aiemmin. Lisäksi varat kasvoivat nopeammin kuin viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin. Työeläkevakuuttajien sijoitustoiminnan keskimääräinen tuotto käyvin arvoin kohosi 7,4 prosenttiin. Pitemmällä aikavälillä, vuosina 1998–2014, keskituotto oli 5,7 prosenttia.

Työeläkevaroista lähes puolet, 84 miljardia euroa oli osakesijoituksia. Julkisaloilla osakesijoituksia oli hieman yli ja yksityisaloilla vähän alle 50 prosenttia kaikista sijoituksista. Työeläkevakuuttajien osakesijoituksista melkein 70 prosenttia, yhteensä 56 miljardia euroa oli euroalueen ulkopuolisissa sijoituskohteissa. Suomessa osakesijoituksia oli vajaa 16 miljardia euroa.

TyöEL-eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan Eläketurvakeskukselle ilmoittamien noteerattujen osakesijoitusten painotetun keskimääräisen tuoton perusteella määräytyvä, vuoden 2014 tiedoista laskettu osaketuottokerroin oli 9,62. Vuotta aiemmin se oli 19,92.

Vuoden 2014 lopussa yksityisalojen työeläkelaitosten vakavaraisuusasteet olivat edellisvuotta vahvempia, vakavaraisuusaste oli yhteensä 30,3 prosenttia. Eläkevakuutusyhtiöillä vastaava luku oli 29,8, eläkesäätiöillä 38,2 ja eläkekassoilla 36,8. Merimieseläkekassan vakavaraisuusaste oli 53,1 prosenttia.

Työeläkemaksut vuonna 2014

Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama, keskimäärin perittävä TyöEL-maksu oli 23,6 prosenttia palkoista. Se nousi edellisvuodesta 0,8 prosenttiyksikköä. Maksun lähtökohtana oli työmarkkinakeskusjärjestöjen vuonna 2009 solmiman ”sosiaalitupon” mukainen 0,4 prosenttiyksikön vuosittainen korotus ilman vuoden 2013 TyöEL-maksuun sisältynyttä 0,4 prosenttiyksikön alennusta. Keskimääräisen maksun korotus jakaantui puoliksi työntekijöiden ja työnantajien kesken.

Taulukko 1.

Keskimääräiset työeläkemaksut vuonna 2014.

Palkansaajat	Maksukertymä % työtulosta	Työnantajan maksuosuus %	Työntekijän maksuosuus %	
			alle 53 v.	vähintään 53 v.
TyöEL	23,6	17,75	5,55	7,05
MEL	22,8	11,4	11,4	11,4
KuEL ¹	29,7	23,7	5,55	7,05
VaEL	26,5	20,4	5,55	7,05
KiEL	34,2	28,0	5,55	7,05
Yrittäjät	Maksukertymä % työtulosta		alle 53 v.	vähintään 53 v.
YEL ²	21,8		23,3	24,8
MYEL ³	13,4/13,0		23,3	24,8

¹ KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

² Keskimääräinen YEL-maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat yrittäjille vahvistettuja YEL-maksuprosentteja ilman aloittavien yrittäjien maksualennuksia.

³ Maksukertymä-sarakkeessa ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti ja toinen on apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat vahvistettuja MYEL-perusprosentteja.

Toteutunut, eläkelaitoksilta keskimäärin peritty TyEL-maksu oli 23,4 prosenttia palkoista. Siitä on esitetty tarkempia laskelmia Eläketurvakeskuksen julkaisussa *Yritysten työeläkemaksut*. Vahvistetut lakikohtaiset, keskimääräiset maksuprosentit ovat taulukossa 1 ja niiden määräytymisperusteita on kuvattu tarkemmin kohdassa 2.

Työeläkevakuuttajien lukumäärä vuoden 2014 lopussa oli 34 ja vakuutettujen palkkasumma 83 miljardia euroa. Työeläkevakuutusyhtiöitä oli yhteensä 6, eläkesäätiöitä 14 ja eläkekassoja 6 sekä lisäksi Merimieseläkekassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Palkkoja ja tuloja yksityisalojen eläkelaitoksissa vakuutetuille kertyi 59 miljardia euroa. Julkisten alojen palkkasumma oli yhteensä 24 miljardia euroa.

Työeläkelakien muutoksia vuonna 2014

Työmarkkinaosapuolet allekirjoittivat 26.9.2014 sopimuksen vuoden 2017 työeläkeuudistuksesta. Sopimuksen hyväksyivät palkansaajajärjestöistä SAK ja STTK sekä työnantaja-järjestöt EK, KT kuntatyönantajat, Valtion työmarkkinalaitos ja Kirkon työmarkkinalaitos. Uudistuksen päätavoitteina on pidentää tyouria ja pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta. Eläkesopimuksen perusteella sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys, joka annettiin eduskunnalle 3.9.2015 (HE 16/2015). Eduskunta hyväksyi uudistuksen vuoden 2015 lopussa. Eläkeuudistusta käsitellään tarkemmin verkkosivustolla <http://www.eläkeuudistus.fi>.

Työeläkevakuutusyhtiöitä, eläkesäätiöitä, eläkekassoja, Merimieseläkekassaa ja osin Maatalousyrittäjien eläkelaitosta koskeva vakavaraisuussäätelyn uudistustyö jatkui vuonna 2014. Hallituksen esitys vakavaraisuusuudistuksen kolmannesta vaiheesta (HE 279/2014) annettiin eduskunnalle 27.11.2014 ja laki (315/2015) tulee voimaan vuoden 2017 alussa. Vakavaraisuusuudistuksen aiempia vaiheita koskevat lait ovat vuosilta 2011 ja 2013.

Merimieseläkejärjestelmän mukaisia etuuksia ja rahoitusta kehittäneen sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän muistio *Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:29* julkaistiin 27.6.2014. Vuoden lopussa annetussa hallituksen esityksessä (HE 321/2014) ehdotettiin muun muassa, että merimieseläkelain mukainen työntekijän vakuutusmaksu noudattaisi TyEL:n mukaista vakuutetun työeläkevakuutusmaksua ja työnantaja vastaisi lopusta maksusuudesta. Merimieseläkekassalle maksettava valtion osuus MEL-menosta vähenisi asteittain nykyisestä 33,3 prosentista ja olisi 31 prosenttia vuosina 2016–2020 sekä 29 prosenttia vuodesta 2021 lähtien. Lakimuutokset tulevat voimaan 1.1.2016.

Hallituksen esitys (HE 96/2014) työeläkelaitosten hallintosäätelyn uudistamisesta annettiin eduskunnalle 14.8.2014 ja laki tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Muutoksen tavoitteena on lisätä työeläkejärjestelmän läpinäkyvyyttä ja avoimuutta sekä vahvistaa sen luotettavuutta.

Lisäksi tarkasteluvuoden alusta tuli voimaan laki, jolla lakkautetaan työnantajan järjestämä rekisteröity TEL-lisäeläkejärjestelmä 31.12.2016. Järjestelmän lakkauttaminen ei vaikuta maksussa oleviin eläkkeisiin eikä lisäeläkkeen määrään, joka työntekijälle on kertynyt ennen järjestelmän lakkauttamista. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämistä koskevaa lakia (TyEdl) jatkettiin vuosille 2014–2016.

1 Vakuuttamisvelvollisuus ja työeläketurva

Yksityisalojen työnantajilla on Suomessa lakisääteinen velvollisuus järjestää työntekijöilleen työeläketurvaa vakuuttamalla heidät työeläkelaitoksessa eläkemaksujen ja eläkkeiden maksamista varten. Vakuuttamisvelvollisuus alkaa työntekijän 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja päättyy sen kuukauden lopussa, jolloin hän täyttää 68 vuotta. Yrittäjät ja maatalousyrittäjät vastaavat omien eläkevakuutuksiansa ottamisesta.

Työnantaja voi järjestää työntekijöilleen eläkevakuutuksen TyEL-toiminnan osalta joko työeläkevakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. MEL:n mukainen työskentely vakuutetaan Merimieseläkekassassa. Yrittäjät vakuuttavat eläketurvansa joko eläkevakuutusyhtiössä tai YEL-toimintaa harjoittavassa eläkekassassa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjien ja apurahansaajien eläkkeiden vakuuttamista.

Kevan jäsenyhteisöt eivät erikseen vakuuta työntekijöitään vaan oikeus KuEL:n mukaiseen eläketurvaan syntyy jäsenyhteisöön kuulumisen myötä. Valtion palveluksessa olevat kuuluvat niin ikään VaEL:n piiriin ilman työnantajan vakuuttamisvelvollisuutta.

Evankelis-luterilaisen kirkon palveluksessa olevien eläketurva määräytyy KiEL:n perusteella. Ortodoksisen kirkon työntekijät ovat työtehtävästä ja työsuhteen alkamisvuodesta riippuen vakuutettuina joko TyEL:n, VaEL:n tai Ortodoksisesta kirkosta annetun lain mukaan. Suomen Pankin ja muiden pienempien julkisoikeudellisten laitosten työntekijöiden eläketurva pohjautuu soveltuvin osin VaEL:n mukaiseen turvaan. Ahvenanmaan maakuntahallitukseen ennen vuotta 2008 palkattuun henkilöstöön sovelletaan omaa eläkesääntöä ja sen jälkeen palkattuihin TyEL:iä.

2 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet ja vakuutusmaksut

Yksityisalojen palkansaajien eläkkeet kustannetaan osittain rahastoivalla tekniikalla eli niihin käytetään jatkuvasti sekä työeläkemaksuja että pitkän ajan kuluessa kerättyjä rahastoja ja niille satuja tuottoja. Rahastoituja varoja purkautuu eläkkeitä maksettaessa. Merimieseläkkeiden kustannuksiin osallistuu lisäksi valtio maksamalla kolmanneksen eläkemenosta. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet rahoitetaan jakojärjestelmillä eli kyseisen vuoden YEL- ja MYEL-maksuilla, mutta myös valtionosuuksilla. Valtio maksaa yrittäjäläkkeiden kustannuksista osuudet, joihin YEL- ja MYEL-vakuutusmaksut eivät riitä.

Työeläkettä karttuu työansioden lisäksi tietyiltä palkattomilta ajoilta. Näiltä ajoilta karttuu yleensä eläkettä silloin, kun henkilölle maksetaan jotain sosiaalietuutta. Palkattomilta etuusajoilta karttuneiden eläkeosien kustannuksiin osallistuvat kaikki eläkelaitokset. Eläkelaitosten maksamat työeläkkeisiin liittyvät etuudet opiskeluajoilta ja alle kolmevuotiaiden

lasten hoitamisen ajoilta korvaa valtio. Työttömyys- ja vuorottelukorvausten sekä aikuiskoulutustukien perusteella karttuvan eläketurvan kustantaa Työttömyysvakuutusrahasto.

Julkisalojen eläkkeitä varten on kerätty lakikohtaisia puskurirahastoja, mutta eläkkeet on toistaiseksi maksettu pääasiassa jakojärjestelmillä. Valtiolla rahastoja on kerrytetty 1990-luvun alusta ja kunnilla pari vuotta kauemmin. Kirkon eläkejärjestelmässä rahastointi aloitettiin vuonna 1991. Valtion eläkemenot ovat kasvaneet viime vuosina nopeasti, mutta maksut sitä vastoin pienentyneet. Eläkemenojen ja maksujen erotusta on tasattu Valtion Eläkerahastosta vuodesta 2013 lähtien. Kunnallisessa eläkejärjestelmässä siirryttänee myös lähivuosina käyttämään rahastojen tuottoja eläkkeiden maksamiseen. Kelan henkilöstön toimeenpäästä-eläkkeet rahoitetaan Kelan eläkevastuurahaston varoista, joita kartutetaan perityillä eläkemaksuilla ja varoille saaduilla tuotoilla.

Työnantajien ja työntekijöiden maksamat eläkemaksusuudet perustuvat kullekin työntekijälle maksettuun palkkaan. Yleensä työnantaja maksaa pääosan maksusta, mutta merimieseläkelain piirissä työnantajilla ja työntekijöillä on sama maksuprosentti. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksujen suuruudet riippuvat heidän työtuloistaan. Työntekijöiden eläkemaksuprosentit ovat yhtä suuria sekä yksityisten että julkisten alojen järjestelmissä. Maksu riippuu merimiehiä lukuun ottamatta iästä ja se on 53 vuoden täyttämisen jälkeen 1,9/1,5-kertainen. TyEL-maksun muutokset jaetaan puoliksi työnantajan ja työntekijän kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain TyEL-maksujen perusteet, jotka määrittelevät maksujen eri osat. Vakuutusmaksuosia on kuvattu tarkemmin kohdassa 3.2 ja liitteen taulukossa 2. Maksutasoon liittyvät perusteet valmistellaan Työeläkevakuuttajat TELA:n asettamissa työryhmissä työeläkevakuutusyhtiöiden ja Eläketurvakeskuksen tuottamien tilastotietojen ja laskelmien perusteella. Maksutasoa käsitellään myös työmarkkinoiden keskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa lisäksi YEL- ja MYEL-maksujen perusteet. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjämaksuista kerrotaan tarkemmin kohdassa 8. Muiden eläkelakien mukaisia maksuja kuvataan kodissa 4–7.

KuEL-järjestelmässä työeläkkeiden rahoituksesta vastaavat Kevan jäsenyhteisöt yhteisvastuullisesti. KuEL-maksua maksavat sekä työnantajat että työntekijät. Maksua pyritään säätelemään niin, että se vastaa tasoltaan TyEL-maksua lukuun ottamatta eläkemenoperusteista maksun osaa, josta kerrotaan tarkemmin kohdassa 5. Kunta-alojen eläkemaksujen suuruudesta päättää Kevan valtuuskunta.

Keva kerää myös valtion eläkemaksut Valtion Eläkerahaston tilille, josta siirretään varoja valtion talousarvioon eläkkeiden maksamista varten. Siirtomäärä on 40 prosenttia valtion eläkemenosta. Valtiovarainministeriö vahvistaa eläkemaksuprosentit. Keva hoitaa myös Kelan henkilöstön eläkeasiat ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkehoitoon liittyvät tehtävät. KiEL-eläkemaksujen perusteet vahvistaa kirkolliskokous.

Ortodoksisen kirkon työntekijöiden eläkeasioiden toimeenpanosta vastaa laista riippuen työeläkeyhtiö, Keva tai ortodoksisen kirkon keskusrahasto. Ahvenanmaan maakunnan halli-

tuksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläketurvasta vastaa maakuntahallituksen finanssi-osasto. Suomen Pankin eläkeasioita hoitaa Innova Palvelut Oy.

Yksityisalojen työeläkemaksut ja varat kerätään työntekijän vakuuttaneeseen eläkelaitokseen. Aikanaan maksettavan eläkkeen niin sanottu rahastoitu osuus voi olla useamman työeläkelaitoksen vastuulla. Viimeinen eläkelaitos maksaa eläkkeen, mutta perii siihen mahdollisesti sisältyvät muiden eläkelaitosten vastuulla olevat eläkeosat niiltä Eläketurvakeskuksen hoitamalla kustannustenjakoselvittelyllä. Tätä tekniikkaa ja siihen liittyvää rahaliikennettä selostetaan tarkemmin Eläketurvakeskuksen julkaisuissa *Työeläkkeiden kustannustenjako ja Tilastoraportti vuoden 2014 kustannustenjaosta*.

3 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Työeläkevakuutusyhtiössä työntekijänsä vakuuttanut työnantaja maksaa eläkeyhtiölle vakuutusmaksuna tietyn prosenttiosuuden kunkin työntekijän palkasta. Vakuutusmaksu sisältää myös sosiaali- ja terveysministeriön puolivuositain (1.1. ja 1.7.) vahvistaman perustekorona, joka määräytyy työeläkeyhtiöiden keskimääräisen vakavaraisuuden perusteella ja on sama kaikille. Korkeus lasketaan teoreettisesta eräpäivästä (1.7.) varsinaiseen eräpäivään. Ennen 1.7. erääntyviä maksuja hyvitetään perustekorolla ja sen jälkeen erääntyviin maksuihin lisätään koron osuus.

TyEL-maksun taso päätetään ennakkoon syksyllä, ennen kalenterivuotta, johon maksut kohdistuvat. Kunkin vakuuttajan lopullinen maksukertymä lasketaan kyseisen vuoden maksu- ja palkkasummatietojen perusteella, joten maksuista saattaa kertyä yhtiölle yli- tai alijäämää. Se siirretään tietyin säännöin tulevien eläkkeiden rahoittamista varten varattuihin puskurirahastoihin, joita ovat vakuutusliikettä tasaava tasoitusmäärä ja jakojärjestelmäosaa tasaava tasausvastuu.

TyEL-yhtiön vakuutusmaksu mitoitetaan siten, että se kattaa sijoitusten tuoton kanssa kyseisen vuoden aikana rahastoitavan eläkevastuun, yhteisesti kustannettavan tasauseläkemeno, hoitokulut ja saamatta jääneistä vakuutusmaksuista syntyvät tappiot. Tasauseläkemeno on eläkelaitosten jakojärjestelmällä kustantama eläkemeno. Sen muutoksia tasataan tasausvastuulla, joka määräytyy eläkelaitosten laskuperusteiden mukaan.

Työnantajille voidaan antaa maksun alennuksina asiakashyvitystä sijoitustoiminnan tuotoista ja hoitokulujen ylijäämästä, jos eläkelaitosten vakavaraisuus sen sallii. Maksuun voidaan tehdä myös tilapäisiä muutoksia. Vuonna 2014 niitä ei tehty. TyEL-maksun eri osista on kerrottu tarkemmin kohdassa 3.2 ja maksuprosentit vuosilta 2012–2014 on esitetty liitteen taulukossa 3.

Eläkekassassa tai eläkesäätiössä työntekijöilleen eläkevakuutuksen järjestänyt työnantaja maksaa vakuutus- tai kannatusmaksua määrän, joka riittää yhdessä eläkelaitoksen tuotojen kanssa sen vastuuvelan muutokseen, eläkkeiden maksamiseen ja eläkelaitoksen muiden kulujen peittämiseen. Maksu joustaa eläkelaitoksen vakavaraisuudesta riippuen ja sitä voi myös muuttaa kesken vuotta. Työntekijät maksavat aina sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman työntekijän maksuosuuden.

Tarkempia tilastotietoja yritysten maksamista TyEL:n mukaisista vakuutusmaksuista esitetään vuosittain julkaistavassa Eläketurvakeskuksen tilastoraportissa *Yritysten työeläkemaksut*. Sen sisältämät lopulliset vakuutusmaksutiedot on luokiteltu yritysten koon ja toimialan mukaan. Julkaisussa on esitetty muun muassa kaikissa eläkelaitoksissa vakuutettujen työnantajien keskimääräinen lopullinen vakuutusmaksuprosentti ja erikseen työeläkeyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen tiedoista lasketut keskimääräiset toteutuneet TyEL-vakuutusmaksuprosentit.

3.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka

Vanhuuseläkkeitä varten rahastoidaan puolen prosentin vuotuista eläkekattumaa vastaava määrä 18–54-vuotiaiden tekemästä työstä. Lisäksi rahastoituja eläkeosia täydennetään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vahvistamilla korotuskertoimilla, jotka on esitetty Työeläkelakipalvelussa (www.tyoelakelakipalvelu.fi). Täydennykset kohdistetaan tällä hetkellä 55 vuotta täyttäneille. Rahastoimattoman osan eläkkeistä eläkelaitokset kustantavat aikanaan yhteisesti vakuutusmaksun tasausosalla. Maksetuista TyEL- ja MEL-vanhuuseläkkeistä on rahastoitu ennakkoon vajaa viidennes.

Työkyvyttömyyseläkkeitä eläkelaitokset eivät rahastoi vanhuuseläkkeiden tapaan vuosittaisella ennakkorahastoinnilla. Vasta kunkin eläkkeen alkaessa eläkelaitos varaa vakuutusmatemaattisin periaattein lasketun erän alkavan eläkkeen maksamista varten. Maksussa olleista TyEL- ja MEL-työkyvyttömyyseläkkeistä on rahastoitu hieman yli puolet.

Osa-aika- ja perhe-eläkkeitä ei rahastoida etukäteen vaan ne kustannetaan jakojärjestelmällä. Sillä kustannetaan myös kaikkien eläkkeiden indeksitarkistuksista aiheutuvat menot ja palkattomilta päiväraha-ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannukset.

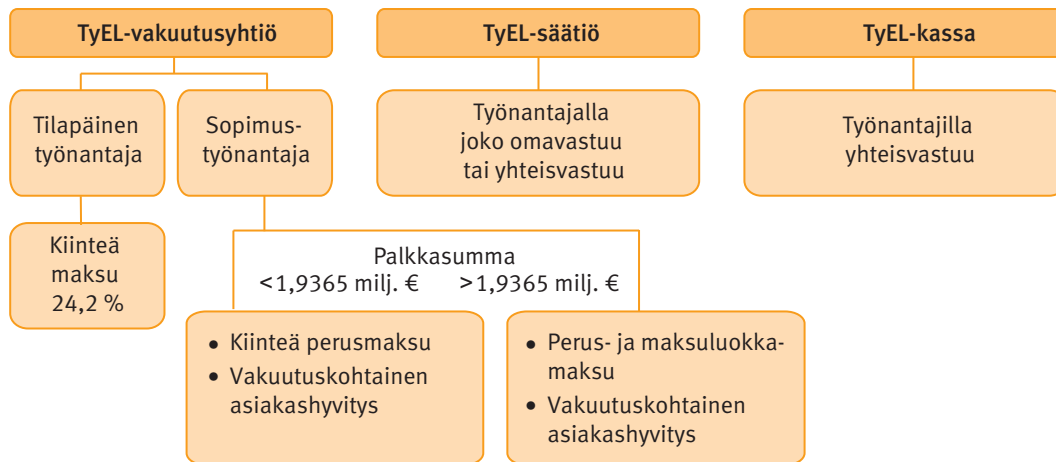
Eläkelajikohtaisista rahoitusperiaatteista kerrotaan yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen julkaisemassa *Työeläkkeiden kustannustenjako* -käsikirjassa.

3.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat

TyEL-maksujen maksutekniikka ja maksuprosentit vaihtelevat eläkelaitostyyppin ja työnantajan koon mukaan. Yksityisalojen työnantajan on järjestettävä työntekijöilleen eläketurvaa TyEL-vakuutuksella joko työeläkeyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. Työnantaja voi olla joko sopimustyönantaja tai tilapäinen työnantaja riippuen työntekijöiden työsuhteiden vakituisuudesta ja palkkojen määrästä. Kuviossa 2 on esitetty TyEL-maksuvaihtoehtoja eri tapauksissa.

Kuvio 2.

TyEL-maksu eläkelaitostyypeittäin vuonna 2014.

TyEL-eläkevakuutusyhtiöiden vakuutusmaksu koostuu rahastoivan järjestelmän ja jakojärjestelmän mukaisista osista. Maksuun sisältyvillä *vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeosilla* kustannetaan näiden eläkelajien rahastoiduista osista syntyvä eläkevastuu. Edellä mainittujen eläkkeiden yhteisesti kustannettavat osat kustannetaan jakojärjestelmän mukaisella ta-sausosalla.

Muita maksuosia ovat *hoitokustannusosa, maksutappio-osa ja lakisääteisten maksujen osa*. Viimeksi mainitulla kustannetaan TyEL 180 §:ssä tarkoitetut Eläketurvakeskuksen kustannukset, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu oikeushallintomaksu sekä Finanssivalvontaa koskevan lain 5 §:n mukainen maksu.

TyEL:n mukaista keskimääräistä kokonaismaksua alentaa *hyvitysosa* joka määräytyy työnantajakohtaisesti muun muassa eläkelaitoksen sijoitustoiminnan tuottojen ja liikeku-lusäästöjen perusteella. Työeläkeyhtiö voi jakaa hyvityksiä yhtiön vakavaraisuuspääomaan kertyneistä sijoitustuotoista ja hoitokustannusylijäämästä, jos yhtiön vakavaraisuus sen sal-lii. Hyvitykset voivat olla enintään 1,1 prosenttia yhtiön vakavaraisuuspääomasta (ilman ta-soitusmäärää), johon on lisätty enintään puolet hoitokustannusylijäämästä. Hyvitykset jae-taan työnantajille puoliksi niiden vakuutusmaksujen suhteessa ja puoliksi vakuutuskohtai-sesti kertyneiden rahastojen suhteessa.

Vanhuuseläkeosan suuruuteen vaikuttavat työntekijän ikä ja sukupuoli. Maksulla kerät-tyjä varoja käytetään aikanaan eläkkeiden vanhuuseläkeosien maksamiseen varoille saatu tuotto ja muut vakuutustekniset tekijät huomioon ottaen.

Työkyvyttömyyseläkeosaan vaikuttavat muun muassa työnantajan koko ja toteutuneet työkyvyttömyystapaukset. Vuonna 2014 pienet sopimustyönantajat, joilla työntekijöiden kahden vuoden (2012) takaiset ansiot olivat alle 1 936 500 euroa, maksoivat vakuutettujen palkkoihin suhteutettua perusprosentin mukaista työeläkemaksua. Kun palkkasumma ylit-ti edellä mainitun eurorajan, sopimustyönantajat maksoivat osittain ja 30 984 000 euron ra-jan ylittyessä täysin kunkin yrityksen työkyvyttömyysriskistä riippuvaa, niin sanottua mak-suluokkamallin mukaista työkyvyttömyyseläkemaksua.

Työnantajan maksuluokka perustui työnantajalle laskettuun riskisuhteeseen, joka saatiin uusien myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoidun eläkemenon suhteena TyEL:n keskimääräisen riskin mukaiseen teoreettiseen työkyvyttömyyseläkemenoon. Taulukossa 2 on esitetty käytössä olleet maksuluokat ja eri rajat vuonna 2014.

Taulukko 2.

Suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkemaksuihin liittyvät maksuluokat TyEL-yhtiöissä vuonna 2014.

Maksuluokka	Maksuluokkien riskisuhderajat	Maksuluokkakerroin	Maksuluokan keskimäär. maksu, % palkasta
11	vähintään 5	5,50	4,95
10	4,00 – 4,99	4,50	4,05
9	3,00 – 3,99	3,50	3,15
8	2,50 – 2,99	2,75	2,48
7	2,00 – 2,49	2,25	2,03
6	1,50 – 1,99	1,75	1,58
5	1,20 – 1,49	1,35	1,22
4	0,80 – 1,19	1,00	0,90
3	0,50 – 0,79	0,65	0,59
2	0,20 – 0,49	0,35	0,32
1	alle 0,2	0,10	0,09

Vakuutusmaksuun sisältyvä, maksuluokan perusteella määräytyvä työkyvyttömyyseläkeosa lasketaan kertomalla perusmaksu taulukossa esitetyllä maksuluokkakertoimella. Maksuluokka neljä on perusluokka, jossa maksuluokkakerroin on yksi ja maksu vastaa TyEL:n keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemaksua.

Tilapäiset työnantajat maksoivat kiinteää maksua (24,2 %). Siihen eivät vaikuttaneet asiakas-hyvitykset. Tilapäiseksi työnantajaksi luokitellaan työnantaja, jolla ei ole yhtään vakinaista työntekijää palveluksessaan, ja vakuutettujen palkat ovat alle tietyn rajamäärän (vuonna 2014 kuuden kuukauden palkkasumma alle 8 100 euroa).

Eläkesäätiöt ja eläkekassat kustantavat rahastoidusta työeläkemenosta syntyvän eläke-vastuunsa ja osallistuvat yhteisesti kustannettavan TyEL- ja MEL-eläkemenon maksamiseen. Eläkesäätiöissä voi olla käytössä joko työnantajien kesken tasaava kirjanpito tai työnantaja-kohtainen kirjanpito. Tasaavassa kirjanpidossa työnantajat vastaavat yhdessä kyseisen säätiön eläkemenosta, kun taas työnantajakohtaisessa kirjanpidossa kukin työnantaja vastaa omasta eläkemenostaan. Eläkekassaan kuuluvat työnantajat vastaavat yhdessä eläkemenostaan.

3.3 Vastuovelka/Eläkevastuu

TyEL- ja MEL-eläkelaitoksille syntyy vastuovelkaa yksilökohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuosista. Vastuovelka on eläkekohtaista velkaa eläkkeensaajille, vaikka sitä ei kerätä yksilöllisille eläketileille. Jakojärjestelmän periaatteilla kustannettaviin eläkkeisiin tai eläkeosiin varaudutaan TyEL:ssa ja MEL:ssa tasausmaksulla ja tasausvastuulla.

Vastuovelka koostuu maksussa olevia ja tulevia eläkkeitä varten varatuista eristä ja puskurirahastoista. Kunkin eläkelaitoksen velka lasketaan tiettyjen vakuutusmatemaattisten pe-

riaatteiden mukaan. Eläkelaitokset kattavat vastuuvankansa sijoitusomaisuudellaan kulloinkin voimassa olevien säännösten mukaan.

Työeläkevakuutusyhtiöiden ja Merimieseläkekassan vastuuvelat määräytyvät muun muassa vastaisten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista sekä alkaneiden vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista. Vastuuvelkaan luetaan myös vakuutusriskejä tasaa- vat rahastot, tasausvastuu ja tasoitusmäärä. Sijoitusriskejä puskuroivat työeläkeyhtiöiden vastuuvelkaan sisältyvät osittamattomasta lisävakuutusvastuusta muodostunut vastuu sekä työeläkelaitosten yhteinen puskurirahasto, osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Siihen liittyvästä tasausmenettelystä on kerrottu tarkemmin kohdassa 9.2.

Eläkekassojen vastuuvelka ja eläkesäätiöiden vastuuvelkaa vastaava eläkevastuu muodostuvat pääosin samoin kuin yhtiöillä, mutta säätiöillä ei ole tasoitusmäärää.

Työeläkelaitosten on sijoitettava vastuuvelan katteena olevat varat tuottavasti ja turvavasti. Sijoitustoiminnasta ja sijoitusten tuottovaatimuksista sekä rahastonsiirtovelvoittees- ta kerrotaan tarkemmin kohdassa 9.

4 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Merimieseläkelain mukainen eläketurva vastaa suurelta osin TyEL:n mukaista eläketurvaa. MEL:n mukaan merenkulkijoilla on tietyn edellytyksin oikeus nykyistä TyEL:n joustavaa eläkeikää alempaan eläkeikään ja yleisiä eläkkeen karttumisprosentteja suurempiin karttu- miin. Lisäksi merimieseläkejärjestelmän rahoitus poikkeaa TyEL:stä muun muassa työn- antajan ja työntekijän eläkevakuutusmaksun jakautumisen ja valtion maksuosuuden osalta.

Merimieseläkelain piiriin kuuluvien eläkkeet rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden maksamalla vakuutusmaksuilla osittain rahastoivan tekniikan mukaan. Lisäksi valtio osal- listuu merimieseläkkeiden kustannuksiin maksamalla Merimieseläkekassalle kolmannek- sen kunkin vuoden MEL:n mukaisesta eläkemenosta. Valtio maksaa kunakin vuonna val- tion osuuden ennakkona määrän, joka vastaa valtion suorituksen arvioitua määrää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa merimieseläkelain 152 §:n 1 momentissa tarkoitetun valtion osuuden lopullisen määrän edelliseltä kalenterivuodelta. Maksetun ennakon ja samalle vuo- delle vahvistetun valtion osuuden lopullisen määrän erotus otetaan huomioon osuuden vah- vistamista seuraavan ennakoerän maksamisen yhteydessä.

MEL-vakuutusmaksut määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien Me- rimieseläkekassan maksuperusteiden mukaan. Työnantaja ja työntekijä maksavat Meri- mieseläkekassalle samansuuruisen eläkevakuutusmaksun eläkkeen perusteena olevasta pal- kasta. Vuosien 2012–2014 maksuprosentit on esitetty liitteen taulukossa 3.

Merimieseläkekassa liitettiin yksityisten alojen työeläkelaitosten kustannustenjakojär- jestelmään ja viimeisen laitoksen periaatteeseen vuoden 1991 alusta TEL:n tasoisten etu- jen osalta. Sitä parempi merimieseläketurva on kustannettu Merimieseläkekassan varoilla ja valtion osuudella. Vuodesta 2016 alkaen merimiesten eläketurva tulee vastaamaan pääosin muiden yksityisten alojen työeläkkeitä. Merenkulkijoiden alennetuista eläkeikäjärjestelyis- tä luovutaan siirtymäajan jälkeen. Lisäksi merenkulkijoiden maksama eläkevakuutusmaksu laskee muiden työntekijöiden maksun tasolle ja työnantajien maksama maksu nousee.

Merimieseläkelain mukaisen eläketurvan ja järjestelmän rahoituksen muuttamista vastaamaan pääosin TyEL:iä kehiteltiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettamassa työryhmässä, joka sai valmiiksi ehdotuksensa kesällä 2014. Sen perustella annettiin hallituksen esitys (HE 321/2014). Uusi lainsäädäntö tulee voimaan vuoden 2016 alusta.

5 KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kunnallisen eläkejärjestelmän piirissä ansaitut eläkkeet rahoitetaan KuEL-maksuilla, joita kerätään kunakin vuonna eläkekustannuksiin tarvittava määrä. Maksuilla katetaan myös järjestelmän hallintokuluja ja lisäksi niitä rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten eläkevastuurahastoon. Rahastoiduilla maksuosuuksilla ei ole vastaavaa yhteyttä karttuviin eläkevastuusiin kuin TyEL:ssä eikä kuntaeläkkeiden rahastoinnin kestolle tai tasolle ole asetettu yksityiskohtaisia tavoitteita. Rahastoon siirrettävä ja sieltä myöhemmin purettava määrä päätetään vuosittain.

TyEL:n ja KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitusperiaatteet ovat erilaisia. TyEL:ssä vastuuvélka ja sen kattaminen on määritelty aina yksilötasolla, mutta KuEL:ssa vuonna 1988 aloitettu puskurirahaston kartuttaminen on väliaikaista. Tavoitteena on pyrkimys pitää KuEL-maksu tasaisempana suurten ikäluokkien ollessa eläkkeellä. Alun perin kuntaeläkkeiden rahoitus oli tarkoitus hoitaa jakojärjestelmällä.

KuEL-maksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja lisäksi eläkemenojen perusteella. Sekä työnantajat että työntekijät maksavat KuEL:n *palkkaperusteista eläkemaksua*, jota maksetaan työntekijöiden ansioiden mukaan. Kaikilta työnantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä ja se muodostaa pääosan KuEL-maksusta. Maksua ei kohdenneta eläkelajeittain eikä se riipu työntekijöiden iästä. Työntekijöiden maksuprosentit ovat samat kuin TyEL:ssä. Maksuprosentit vuosilta 2012–2014 on esitetty liitteen taulukossa 3.

Osa kuntatyönantajista maksaa edellisen lisäksi euromääräistä *eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista* maksua. Eläkemenoperusteista maksua maksoivat vuonna 2014 vain työnantajat, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuonna. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui niistä vuoden aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet kyseisen työnantajan palveluksessa ennen vuotta 2005.

Varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa työnantajat maksoivat vuosina 2012–2014 ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä ja kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella. Kevan valtuuskunta päättää varhaiseläkemenoperusteisen maksun määrän jokaiselle vuodelle erikseen. Maksu jaetaan jäsenyhteisöjen kesken varhaiseläkkeistä aiheutuvien menojen ja palkkasummien perusteella. Varhaiseläkemenoperusteinen eläkemaksu vastaa tasoltaan TyEL:n työkyvyttömyyseläkemaksua.

KuEL:n malli poikkeaa kuitenkin TyEL:n maksuluokkamallista. Rahastoinnin sijaan KuEL:n malli pohjautuu työnantajan eläkemenoon 36 ensimmäisen kuukauden aikana. KuEL:n mallissa ovat mukana myös kuntoutustuki ja työhön palaamiseen kannustava kuntoutumishyvitys. Osatyökyvyttömyyseläkkeistä ei aiheudu työnantajille varhaiselä-

kemenoperusteista maksua. Yhteisenä piirteenä on työnantajan palkkasumman perusteella määrittyvä omavastuuaste. Tarkat laskuperusteet on esitetty Eläketurvakeskuksen verkkosivujen säädöspalvelussa (www.saadospalvelu.fi).

6 VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Valtion eläkkeet maksetaan kunkin vuoden valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. Valtiotyönantajat ja työntekijät maksavat muiden alojen tapaan työeläkemaksut VaEL:n mukaisista ansioista. Valtion eläketurvan toimeenpano on siirretty Kevaan, mutta eläkemaksut tilitetään Valtion Eläkerahastolle (VER), joka huolehtii maksujen rahastoinnista ja varojen sijoittamisesta. VER:sta siirretään vuosittain valtion talousarvioon varoja VaEL-eläkemenojen katteeksi. Siirrettävä määrä on 40 prosenttia valtion eläkkeistä aiheutuvista menoista, mutta sitä korotettiin poikkeuksellisesti 500 miljoonalla eurolla vuodelle 2015.

Valtion eläkemenot ovat kasvaneet nopeasti ja jatkavat kasvuaan voimakkaasti lähivuosien ajan. Samalla kun eläkekustannukset ovat nousseet, valtion työntekijöiden määrä on laskenut ja eläkemenojen rahoitus pohja on muuttunut muun muassa valtion suurten liikelaitosten yhtiöittämisten ja yliopistojen eläketurvan järjestämiseen tehtyjen muutosten seurauksena. Valtio kattaa eläkemenojen ja maksujen erotuksen pääosin verojen avulla.

Valtion Eläkerahasto pyrkii kartuttamaan rahastoituja eläkevaroja, kunnes niiden määrä ylittää neljännekseen valtion eläkevastuusta. Rahastointitavoitteesta oli saavutettu lähes 70 prosenttia tarkasteluvuoden lopussa. Kun rahastointitavoite on täytynyt, päätetään uudelleen talousarvioon siirrettävästä määrästä.

VER ei kata eläkevastuita yksilökohtaisesti yksityisalojen tapaan, vaan se on puskurirahasto, jonka avulla tulevien eläkkeiden, etenkin suurten ikäluokkien, kustannuksia voidaan tasata sekä sijoitustuotoilla että rahastoa purkamalla. Varoja kerrytetään työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuilla sekä rahastolle saatavilla tuotoilla. Valtion eläkkeitä varten on rahastoitu kuntia ja yksityisalvoja vähemmän. VER perustettiin vuonna 1990 ja ensimmäiset vuodet toimintaa hoiti Valtiokonttori.

VaEL-maksuprosentit ovat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Valtiolla on vakuutettuna paitsi valtion työntekijöitä myös kunnan peruskouluissa tai lukioissa työskenteleviä sekä eräiden yksityisten työnantajien palveluksessa olevia. Yliopistojen henkilökunnasta VaEL:n piirissä ovat ennen vuotta 1980 syntyneet ja TyEL:n piirissä sen jälkeen syntyneet. Valtion eläkelaki sisältää erillisenä osanaan sotilaseläkejärjestelmän, jonka perusteella määräytyy sotilashenkilöiden eläketurva. Valtioneuvoston jäsenten ja kansanedustajien eläketurvasta on sen sijaan säädetty erilliset lait.

VaEL-maksua määrättäessä työnantajalla tarkoitetaan valtion virastoa tai laitosta, valtion liikelaitosta, kuntaa tai muuta yhteisöä tai laitosta, jonka henkilöstö kuuluu kokonaan tai osittain valtion eläkejärjestelmän piiriin. Työnantajia voidaan yhdistää tai pilkkoa eläkemaksua määrättäessä, jos se on erityisistä syistä kuten viraston toimintojen kuulumisesta eri hallinnonaloille, tai virastojen pienen koon mukaan perusteltua. Työnantajan määrittely tarkistetaan vuosittain, kun vahvistetaan työnantajakohtaiset maksuprosentit.

Valtiotyönantajan eläkemaksu perustuu osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Työnantajien palkkasummat on jaettu kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrätään eri luokkiin kuuluvien henkilöiden palkkasummalla painotettuna keskiarvona. Tariffiluokat ovat: yleisen tai henkilökohtaisen eläkeiän piirissä olevien tariffiluokka, alennettujen eroamis- ja eläkeikien tariffiluokka sekä sotilaseläkejärjestelmään kuuluvien tariffiluokka. Sotilaseläkkeiden maksuprosentti on muita ammattiryhmiä korkeampi, koska kyseiset eläkkeet karttuvat yleensä lyhyessä ajassa alempien eläkeikien takia. Maksuprosentit vuosilta 2012–2014 on esitetty liitteen taulukossa 3.

Työnantajan eläkemaksun suuruudesta päättää valtiovarainministeriö Kevan esityksestä. Työnantajan eläkemaksu vahvistetaan siten, että se yhdessä työntekijän eläkemaksun kanssa noudattaa täyden rahastoinnin periaatteita. Vuosittain on rahastoitava määrä, joka vastaa kyseisenä vuonna kertyvää uutta eläkeoikeutta. Tariffimaksukertoimet on määrättävä siten, että maksulla katetaan uudesta eläkeoikeudesta syntyvän eläkevastuun määrä.

VaEL-maksun osat ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkeosat sekä hoitokuuluksa, jolla katetaan Kevalle valtion eläketurvan toimeenpanosta aiheutuneet kustannukset. TyEL:stä poiketen valtiolla rahastoidaan vanhuuseläkkeiden lisäksi myös perhe-eläkemaksua ja indeksikorotukset. Työkyvyttömyyseläkkeistä niin sanotun tulevan ajan osuus rahastoidaan työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa. Työkyvyttömyyseläkemaksut määräytyvät nykyisin pienin poikkeuksin TyEL:n maksuluokkamallin tapaan. Kuntoutustuet rahoitetaan erikseen kuntoutustukimaksulla.

Suuret työnantajat jaetaan yhteentoista eri maksuluokkaan. Jokaiselle työnantajalle lasketaan niin sanottu riskisuhde, joka kuvaa työnantajan työkyvyttömyysriskiä VaEL:n keskimääräiseen riskiin verrattuna. Työnantajan maksuluokka määräytyy kahden peräkkäisen vuoden toteutuneiden riskisuhteiden keskiarvoina. Maksuluokkamaksu lasketaan kertomalla työkyvyttömyyseläkkeen taulukkomaksu maksuluokkakertoimella. TyEL:stä poiketen maksuluokka kuusi on perusluokka, jossa maksuluokkakerroin on yksi.

Taulukko 3.

VaEL:n maksuluokat vuonna 2014.

Maksuluokka	Luokkakerroin (kahden vuoden riskisuhteen keskiarvo)	Maksuluokkakerroin	Vuoden 2014 omavastuisten työnantajien keskimääräinen työkyvyttömyysriskimaksu, % palkasta
11	vähintään 4,00	4,50	4,08
10	3,00–3,99	3,50	3,05
9	2,00–2,99	2,50	2,30
8	1,50–1,99	1,75	1,58
7	1,20–1,49	1,35	1,21
6	0,80–1,19	1,00	0,79
5	0,60–0,79	0,70	0,57
4	0,40–0,59	0,50	0,45
3	0,20–0,39	0,30	0,28
2	0,10–0,19	0,15	0,13
1	alle 0,10	0,05	0,05

7 KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kirkon eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan tai seurakuntayhtymän, tuomiokapitulin, kirkkohallituksen, tiettyjen yhteisöjen, säätiöiden ja laitosten palveluksessa olevat. Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakia on kehitetty työeläkejärjestelmän yleisten linjausten mukaan. Kirkon eläketurvan toimeenpanosta huolehtii Keva. Eläkkeiden maksamiseen tarvittavien varojen siirtämisestä Kevalle säädetään kunnallisissa eläkelaisissa.

Kirkon eläkejärjestelmän rahoitus perustuu työnantajien ja työntekijöiden maksamiin eläkemaksuihin, kirkollisveroon perustuvaan eläkerahastomaksuun sekä Kirkon eläkerahastoon sijoitustuottoineen. Eläkerahastoa hoidetaan erillään Kirkon keskusrahaston muusta toiminnasta ja sen sijoitustoimintaa ohjaa kirkkohallitus ja sen alainen Kirkon eläkerahaston johtokunta. Sijoitustoimintaa valvoo Finanssivalvonta.

Eläkerahastolla pyritään turvaamaan kirkon työntekijöiden eläkkeiden maksaminen ja tasaamaan seurakuntien eläkemaksujen kehitystä tulevaisuudessa. Kirkon eläkerahasto toimii puskuriperiaatteella eikä sitä ole sidottu TyEL:n tapaan yksilökohtaisiin eläkevastuisiin.

KiEL-työnantajat maksavat palkkaperusteista eläkemaksua ja lisäksi kirkollisveroon perustuvaa eläkerahastomaksua, jolla on tarkoitus kasvattaa Kirkon eläkerahastoa toistaiseksi. Työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuneiden omavastuuosuuksien periminen työnantajilta lopetettiin vuonna 2013. Maksuprosentit vuosilta 2012–2014 on esitetty liitteen taulukossa 3.

8 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään (vuotuisen maksutulon) ja valtion osuuksiin. Vuonna 2014 YEL-vakuuttamista hoidettiin työeläkevakuutusyhtiöissä ja neljässä eläkekassassa. Nämä eläkelaitokset ovat yhdessä vastuussa YEL-eläkkeistä. MYEL-vakuuttamista hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Lisäksi valtio maksaa sen osan edellä mainittujen lakien mukaisesta eläkemenosta, johon vakuutusmaksut eivät riitä.

Yrittäjille ja maatalousyrittäjille vahvistettavat vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjien työeläkevakuutusmaksuprosentti ja MYEL-perusprosentti vastaavat työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksuprosenttia ilman 53 vuotta täyttäneiden korotettua maksuosuutta. YEL- ja MYEL-vakuutettujen maksuprosentteihin tehdään 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta yhtä monen prosenttiyksikön suuruinen korotus kuin 53-vuotiaiden työntekijöiden maksuihin.

Vuonna 2012 ja sitä ennen yritystoiminnan aloittaneet saavat neljän ensimmäisen yrittäjävuoden ajan 25 prosentin alennuksen YEL-maksuistaan. Vuodesta 2013 lähtien alennus on 22 prosenttia. Lisäksi yrittäjät voivat maksaa tietyin edellytyksin 10–100 prosentin suuruisia lisämaksua tai pienentää maksua korkeintaan 20 prosentilla yrityksen taloudellisen ti-

lanteen mukaan. Maksun jousto vaikuttaa vastaavasti eläkkeen karttumiseen. Jos yrittäjä jättää maksamatta vakuutusmaksujaan, ne vähennetään YEL-työtulosta eläkettä laskettaessa.

MYEL-vakuutusmaksu lasketaan vakuutetun henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta. Maksuprosentti riippuu iästä ja MYEL-työtulon määrästä. Maksu ei jousta YEL:n tapaan. Vuoden 2009 alusta lähtien myös tutkijoina ja taiteilijoina toimivien apurahansaajien eläketurva on järjestetty maatalousyrittäjien eläkelain mukaan. Apurahansaajien eläkejärjestelmä rahoitetaan vakuutettujen maksuilla, sijoitusten tuotoilla ja valtionosuudella. Työeläkevakuutusmaksun määräytymisperusteet ovat laissa (MYEL 22 §). Maksuprosentti on sidottu TyEL-maksuun, mutta maatalousyrittäjät ja apurahansaajat saavat maksustaan laissa määrätyn alennuksen. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen esityksestä työeläkevakuutusmaksun tarkemmat laskentaperusteet.

Yrittäjien, maatalousyrittäjien ja apurahansaajien maksuprosentit vuosilta 2012–2014 on esitetty liitteen taulukossa 3.

9 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta

Työeläkevarat on sijoitettu eri omaisuuslajeihin ja ne on hajautettu sekä kotimaahan että ulkomaille. Eläkesijoituksilla turvataan työeläkkeiden maksamista. Varojen tuotot vaikuttavat työeläkevarojen kehitykseen ja työeläkemaksujen tasoon. Yksityisalojen työeläkelaitoksilla on oltava sijoitusomaisuutta kunkin eläkelaitoksen vastuuvelan kattamiseen tarvittava määrä tiettyine puskurirahastoineen. Julkisilla aloilla työeläkevarat eivät ole vastuuvelan katteena, vaan rahastoihin kerätyillä varoilla pyritään vakauttamaan työeläkemaksujen tasoa tulevana vuosina.

Eläkelaitosten on sijoitettava työeläkevarat tuottavasti ja turvaavasti. TyEL-eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan vastuuvelan katteena olevien varojen sijoittamista koskevat säädökset edellyttävät, että sijoitukset tulee hajauttaa monipuolisesti. Lisäksi sijoitustoimintaa säädellään vakavaraisuusmekanismilla, johon kuuluu muun muassa vakavaraisuuteen perustuvia valvontarajoja. Vakavaraisuusvaatimuksia käsitellään tarkemmin kohdassa 9.1. Julkisella puolella ei ole vastaavia säädöksiä, joten sijoitustoiminnassa on vähemmän rajoitteita kuin yksityisaloilla ja sijoitusriskit voivat olla suurempia.

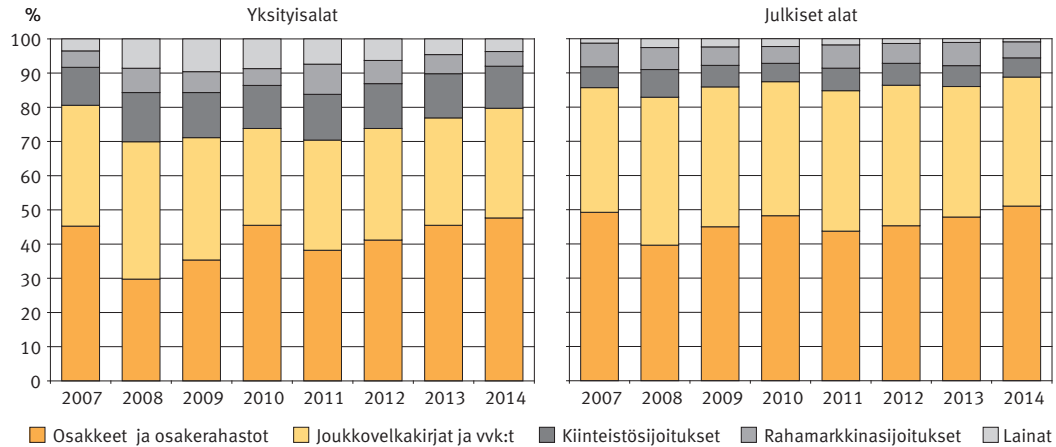
Työeläkelaitoksen hallitus vastaa viime kädessä varojen sijoittamisesta. Eläkelaitoksen on tehtävä vuosittain sijoitussuunnitelma, jossa määritellään sijoitustoiminnan yleiset periaatteet sekä yksityiskohtaisemmat tavoitteet, rajoitteet ja toimintamallit. Aktuaarin tehtävänä on antaa hallitukselle lausunto sijoitussuunnitelmasta, johon sisältyvät arviot muun muassa vastuuvelan määrästä, kestosta ja tuottovaatimuksesta sekä olennaisista riskeistä ja likviditeettivaatimuksista. Finanssivalvonta valvoo kaikkien työeläkelaitosten sijoitustoimintaa.

Yksityisten ja julkisten alojen työeläkevarojen sijoitusrakenteet ovat nykyisin karkealla tasolla melko samantyyppisiä, mutta vakavaraisuusvaatimukset ja riskitasojen erot näkyvät sijoituskohteiden valinnassa. Onnistunut sijoitustoiminta ja rahastointi edellyttävät sijoittajalta hyvää riskienhallintaa. Varat on myös osattava hajauttaa sekä alueellisesti että eri omai-

suuslajeihin. Sijoituskohteita ovat osakkeet, joukkovelkakirjat, kiinteistöt, rahamarkkinavälineet ja esimerkiksi hedge-rahastot. Kuvioissa 3 ja 4 on esitetty aikasarjat yksityisten ja julkisten alojen työeläkesijoituksista sijoituslajeittain ja alueittain vuosilta 2007–2014.

Kuvio 3.

Työeläkesijoitukset sijoituslajeittain vuosina 2007–2014.

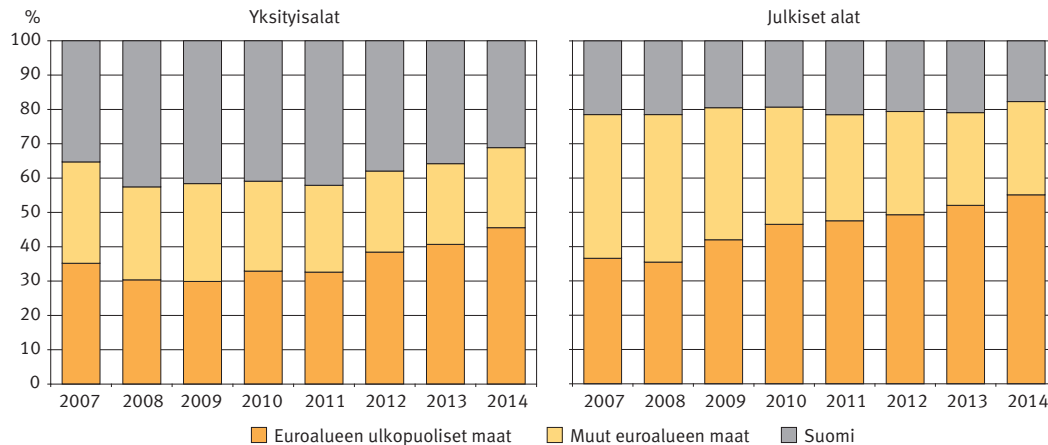

Lähde: Tela (www.tela.fi).

Sijoituskohteet ja niiden tuotot vaihtelevat vuosittain. Aiemmin työeläkesijoituksia tehtiin pääasiassa kotimaisiin kohteisiin ja euroalueelle. Sijoitukset kohdistuivat myös nykyistä enemmän korko- ja kiinteistösijoituksiin. Sittemmin sijoitusten painopiste on siirtynyt osakesijoituksiin ja lisäksi euroalueen ulkopuolelle, jossa talouskasvu on viime vuosina ollut lähialueita nopeampaa. Suomeen tehdyt sijoitukset ovat yksityisalojen eläkelaitoksilla huomattavasti julkisaloja yleisempiä. Euroalueen ulkopuolisten sijoitusten osuus vaihteli eläkelaitostyypeittäin. Eläkekassojen ja -säätiöiden varoista niissä oli tarkasteluvuoden lopussa vajaa 40 prosenttia, eläkevakuutusyhtiöillä alle 50 prosenttia ja julkisalojen eläkevakuuttajilla yli 50 prosenttia.

Kuvio 4.

Työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2007–2014.

Lähde: Tela (www.tela.fi).

Työeläkevarojen sijoittamisessa keskitytään pitkän aikavälin tuottotavoitteisiin. Yksittäiset vuodet voivat vaihdella huomattavasti ja esimerkiksi osakesijoituksissa heilahdella laidas-ta laitaa. Tarkasteluvuoden kaikkien sijoituslajien keskimääräinen tuotto oli viiden ja kymmenen edeltävän vuoden ajanjaksoilta laskettuihin tuottoihin verrattuna keskimääräistä korkeampi. Eri sijoituslajien tuotot vaihtelevat huomattavasti niiden sisältämän riskin mukaan. Osakesijoituksista on saatu parhaimmat vuosikohtaiset ja pitkän aikavälin tuotot. Kiinteistö-sijoitukset ovat olleet tasaisen varmoja kohteita, samoin korkosijoitukset.

Sijoitustuotot vaihtelevat jonkin verran myös eläkeyhteisöryhmittäin. Julkisalojen eläkelaitoksilla kokonaistuotot ovat olleet työeläkeyhtiöiden vastaavia tuottoja korkeampia. Eroa selittää julkisalojen eläkevakuuttajien sijoitusjakauman yksityisaloja suurempi osakepainot-teisuus ja lisäksi se, etteivät Kevaa ja Valtion Eläkerahastoa sido yksityisalojen toimijoille säädetyt vakavaraisuusvaatimukset. Yksityisalojen eläkevakuuttajien riskinkantokyvyn, va-rojen ja vakavaraisuuden on oltava sillä tasolla, että ne pystyvät kantamaan kauas tulevai-suuteen yltyvät vastuunsa rahastoiduista eläkkeistä. Liitteen taulukoissa 13 ja 14 on esitetty sijoitustuottoprosentteja eläkelaitostyyppittäin.

9.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset

Vakavaraisuus edellyttää, että työeläkelaitoksella on riittävästi riskinkantokykyä. Toisin sa-noen eläkelaitoksen sijoitusomaisuudella pitää pystyä kattamaan vastuuelva ja siihen liitty-vät puskurirahastot. Vakuutus- ja sijoitusriskeihin eläkelaitokset varautuvat vakavaraisuus-pääomalla, johon sisältyvällä tasoitusmäärällä tasataan vakuutusriskejä ja muilla osilla sijoi-tusriskejä. Vakavaraisuuspääoma on määrä, jolla eläkelaitoksen varat ylittävät velat ja muut näihin rinnastettavat sitoumukset.

Vakavaraisuuspääoma otettiin käyttöön vuoden 2008 rahoitusmarkkinakriisin yhteydes-sä säädetyin määräaikaisen lain voimassaolon päätyttyä vuoden 2013 alussa. Vakavaraisuus-mekanismien kehittäminen ja lainsäädännön uudistus tehtiin vaiheittain kolmessa jaksossa. Vakavaraisuus- ja katesäännösten uudistusta koskeva selvittelytyö saatiin päätökseen vuoden 2014 lopussa. Kolmatta vaihetta koskeva hallituksen esitys (HE 279/2014) annettiin eduskunnalle 27.11.2014. Hallituksen esityksen pohjalta 20.3.2015 hyväksytyt lait tulevat voimaan vuoden 2017 alussa.

TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuutta ja vastuuelvan kattamista sekä vakavarai-suusäännösten noudattamista valvoo Finanssivalvonta. Valvonnan helpottamiseksi järjestel-mään sisältyy tiettyjä valvontarajoja, jotka riippuvat kunkin eläkelaitoksen sijoituksille mää-ritellyistä riskiluokista omaisuuslajeittain. Vakavaraisuusrajan laskemista varten eläkelaitok-sen on luokiteltava sijoituksensa nykyisin viiteen eri ryhmään, joita ovat rahamarkkinaväli-neet, joukkovelkakirjalainat ja velkasitoumukset, kiinteistöt, osakkeet sekä muut sijoitukset.

Eläkelaitoksen riskejä kuvaava vakavaraisuusraja on sitä korkeampi mitä enemmän si-joitusriskiä varoihin kohdistuu. Vakavarainen eläkelaitos voi ottaa enemmän riskejä kuin vähemmän vakavarainen. Jos eläkelaitoksen vakavaraisuuspääoma ei ylitä vakavaraisuus-rajaa, sen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos vakava-raisuuspääoma putoaa tiettyyn vähimmäismäärään tai sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toi-mitettava talouttaan koskevat tervehdyttämisen- ja rahoitussuunnitelmat Finanssivalvonnalle.

Vakavaraisuusrajaa koskevat säännökset ovat yhteisiä kaikille työeläkelaitoksille, mutta vakavaraisuusraja johdettavat toimintaperiaatteet ja -vapaudet poikkeavat jonkin verran eläkelaitostyyppin mukaan. Nämä periaatteet on määritelty työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa, eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa. Sijoitustoimintaa säätelevät kate- ja vakavaraisuussäännökset ovat pääpiirteiltään samankaltaisia eri toimijoille. Lisäksi TyEL-eläkelaitoksilla on yhteisvastuu eläkelaitoksen mahdollisessa konkurssitilanteessa. Käytännössä se tarkoittaa kyseisen eläkelaitoksen varojen ja vastuiden jakamista muiden TyEL-laitosten kesken.

Kunkin eläkelaitoksen vakavaraisuusaste lasketaan sen vakavaraisuuspääoman suhteena vakavaraisuuslaskennassa käytettävään vastuuvélkaan. Tämä prosenttiosuus vaihtelee huomattavasti eri eläkelaitoksilla. Vuoden 2014 lopussa vakavaraisuusasteet olivat selvästi edellisvuotta korkeampia. Liitteen taulukossa 10 on esitetty eläkelaitosten keskimääräisiä vakavaraisuusasteita vuosilta 2012–2014.

9.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastosiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet

TyEL- ja MEL-vakuuttajia koskeva rahastosiirtovelvoite kuvaa eläkelaitosten sijoituksille asetettua tuottovaatimusta. Se määräytyy edellä mainittujen eläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuuden ja toteutuneiden osaketuottojen mukaan. Rahastosiirtovelvoite lasketaan erikseen kullekin vuosineljännekselle ja se muodostuu eläkelaitosten keskimääräisestä vakavaraisuudesta, osakesijoitusten vuosituotoista riippuvista rahoitusteknisistä kertoimista ja kolmen prosentin rahastokorosta.

Rahastokorko on kiinteä korko, jolla täydennetään vuosittain eläkevastuita. Jos eläkelaitosten sijoitukset tuottavat yli rahastosiirtovelvoitteen, kyseinen erotus siirretään eläkelaitosten vakavaraisuuspääomiin kasvattamaan vakavaraisuutta ja tulevaa rahastosiirtovelvoitetta. Jos taas sijoitukset tuottavat alle rahastosiirtovelvoitteen, mekanismi toimii käänteisesti eli varoja siirretään vakavaraisuuspääomista eläkevastuisiin paikkaamaan sijoitustuottojen menetyksiä.

Eläkelaitosten on täydennettävä vuosittain vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkerahastoja rahastokoron verran sekä tuettava vanhuuseläkevastuita täydennyskerrointa vastaavalla vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkevastuiden tuotolla. Lisäksi eläkelaitosten on siirrettävä tietty osa rahastoille saaduista tuotoista osaketuottosidonnaiseen lisävakuutusvastuuseen, joka on yksityisalojen eläkelaitosten yhteinen osakesijoitusriskejä tasaava puskurirahasto.

Rahastosiirtoihin ja eläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuuteen perustuvat kertoimet ja perustekorot lasketaan Eläketurvakeskuksessa ja vahvistetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä. Eläketurvakeskus laskee perustekorot kaksi kertaa vuodessa ja täydennyskertoimen neljännesvuosittain eläkelaitosten ilmoittamien vakavaraisuustietojen pohjalta. Perustekorot vuosilta 2012–2014 on esitetty liitteen taulukossa 11. Aikasarjat eri kertoimista on koottu Työeläkelakipalveluun (<https://www.tyoelakelakipalvelu.fi>).

Osaketuottokerroin lasketaan eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle ilmoittamien, toteutuneiden osaketuottotietojen perusteella. Kerroin lasketaan aluksi neljännesvuosittain ja koko kalenterivuoden osaketuottokerroin määrätään seuraavan vuoden alussa eri kvartaalien

keskimääräisistä osaketuotoista. Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (<http://www.etk.fi>) kerrotaan tarkemmin osaketuottokertoimen määräytymisestä ja Työeläkelakipalvelussa (<https://www.tyoelakelakipalvelu.fi>) on aikasarja eri vuosien ja vuosineljännesten kertoimista.

10 Tilastolähteet ja luokitukset

Tässä raportissa esitetyt tilastot perustuvat pääasiassa eläkelaitosten toimintakertomuksiin ja tilinpäätöksiin sekä Eläketurvakeskuksen kustannustenjako- ja rekisteritietoihin. Eläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevat tiedot perustuvat pääasiassa Työeläkevakuuttajat TELA:n keräämiin lukuihin.

Eläkelaitosten tilinpäätökset valmistuvat tilinpäätösvuotta seuraavana keväänä ja kustannustenjako puolestaan tehdään tilinpäätösvuotta seuraavana syksynä. Nämä tiedot poikkeavat hieman toisistaan, koska kustannustenjaossa käytetään tarkistettuja vastuutietoja, mutta tilinpäätöksissä osa vastuutiedoista perustuu eläkelaitosten arvioihin. Esimerkiksi vastaisen vastuiden laskennassa tarvittavat ansiotiedot eivät aina ole lopullisia tilinpäätöshetkellä, vaan ne tarkentuvat vasta myöhemmin keväällä työnantajien vuosi-ilmoitusten yhteydessä.

Lisäksi tilinpäätöksissä on ilmoitettu eläkelaitosten vuoden aikana maksamat eläkkeet, joten esimerkiksi YEL-eläkelaitosten maksamissa eläkkeissä on yleensä mukana TyEL/TEL-, LEL-, TaEL- ja MEL-vapaakirjoja ja mahdollisesti myös julkisella puolella ansaittuja eläkeosia YEL-eläkkeiden lisäksi. Kustannustenjaossa eläkkeitä tarkastellaan eläkelaitos- ja lakikohtaisesti.

Julkisten alojen työeläkelaitokset maksavat myös yksityisten alojen eläkkeitä viimeisen eläkelaitoksen periaatteen mukaan ja päinvastoin. Nämä niin sanotut Vilma-eläkkeet käsitellään Eläketurvakeskuksen kustannustenjakoselvittelyn yhteydessä. Vuonna 2014 yksityisten alojen työeläkelaitokset maksoivat julkisten alojen eläkkeitä yhteensä 478 miljoonaa euroa ja julkisten alojen eläkelaitokset maksoivat yksityisalojen eläkkeitä 493 miljoonaa euroa.

Liitteen taulukossa 7 on esitetty työeläkelaitosten maksamat eläkkeet ja taulukkoon 8 on koottu eri eläkelakien mukaan karttuneet lakikohtaiset eläkeosat (eläkemeno). Raportissa esitetyt eläkemenotiedot perustuvat sekä Eläketurvakeskuksen rekistereistä saatuihin lukuihin että eläkelaitosten kustannustenjakoa varten Eläketurvakeskukselle ilmoitettuihin tietoihin.

Liitteen taulukossa 1 on esitetty työeläkejärjestelmässä liikkuneiden rahavirtojen täsmäytys summatasolla ja lakikohtaisesti lähtien tilastovuoden alun varoista ja päätyen vuoden lopun varoihin. Vuoden aikana maksetut vakuutusmaksut, eläkkeet ja niihin liittyvät korvaukset sekä sijoitustuotot on laskettu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista. Taulukon luvut on koottu Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla sijaitsevasta tilastotietokannasta (<http://tilastot.etk.fi/>).

Liitetaulukot

Taulukko 1.

Työeläkejärjestelmän rahavirrat vuonna 2014, miljoonaa euroa.

Eläkevarat 1.1.2014	162 209,1
Työeläkemaksut	20 410,4
TVR-maksu	788,4
Valtion osuudet	3 320,4
Sijoitustuotot	11 894,5
Siirrot	-56,2
Muu	-31,3
<i>Yhteensä</i>	<i>36 326,2</i>
Maksetut korvaukset	-24 400,1
Kokonaisliikekulut	-526,1
<i>Yhteensä</i>	<i>-24 926,2</i>
Eläkevarat 31.12.2014	173 609,1

Lakikohtaiset rahavirrat vuosina 2013 ja 2014, miljoonaa euroa.

2013	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KIEL	KelaL	SP	YEL	MYEL	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	96 615,4	833,3	34 746,9	15 359,0	1 045,9	977,2	582,2	129,4	54,4	150 343,7
Vakuutusmaksut	11 893,4	60,7	4 890,0	1 652,3	178,8	79,2	10,5	996,5	187,2	19 948,6
TVR-maksu	500,0	2,7	154,1	5,8	4,8	2,1	0,4	.	.	669,9
Siirrot	-23,4	0,0	.	25,6	.	.	.	.	.	2,2
Valtion osuus	.	57,0	.	2 517,4	.	.	.	62,9	579,3	3 216,6
Maksetut korvaukset	-12 817,6	-120,7	-4 135,9	-4 191,8	-171,5	-88,2	-25,7	-997,7	-741,1	-23 290,2
Kokonaisliikekulut	-366,1	-5,9	-57,1	-24,3	-2,9	-0,8	-0,8	-66,3	-18,5	-542,7
Sijoitustuotto	7 942,4	70,1	2 603,5	976,8	80,9	117,0	50,1	.	4,0	11 844,8
Muu	-0,6	1,3	0,1	14,1	8,3	-11,7	-0,6	3,8	1,5	16,2
<i>Eläkevarat 31.12.</i>	<i>103 743,5</i>	<i>898,5</i>	<i>38 201,6</i>	<i>16 334,9</i>	<i>1 144,3</i>	<i>1 074,8</i>	<i>616,1</i>	<i>128,6</i>	<i>66,8</i>	<i>162 209,1</i>
2014	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KIEL	KelaL	SP	YEL	MYEL	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	103 743,5	898,5	38 201,6	16 334,9	1 144,3	1 074,8	616,1	128,6	66,8	162 209,1
Vakuutusmaksut	12 143,6	61,1	4 970,6	1 729,5	185,1	69,5	10,4	1 049,3	191,3	20 410,4
TVR-maksu	575,2	3,7	193,8	7,0	5,7	2,6	0,4	.	.	788,4
Siirrot	-19,0	-0,1	.	20,1	.	.	-57,2	.	.	-56,2
Valtion osuus	.	59,1	.	2 592,3	.	.	.	70,8	598,2	3 320,4
Maksetut korvaukset	-13 479,4	-127,2	-4 354,0	-4 317,1	-181,4	-93,7	-26,6	-1 055,3	-765,4	-24 400,1
Kokonaisliikekulut	-351,2	-5,3	-57,5	-24,2	-2,7	-0,9	-0,7	-68,1	-15,5	-526,1
Sijoitustuotto	6 972,0	72,8	3 350,7	1 275,0	90,2	56,1	73,7	.	4,0	11 894,5
Muu	4,0	1,3	0,5	-17,6	1,9	-26,8	-0,4	4,7	1,1	-31,3
<i>Eläkevarat 31.12.</i>	<i>109 588,7</i>	<i>963,9</i>	<i>42 305,7</i>	<i>17 599,9</i>	<i>1 243,1</i>	<i>1 081,6</i>	<i>615,7</i>	<i>130,0</i>	<i>80,5</i>	<i>173 609,1</i>

TVR-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston TyEL 182 §:n perusteella eläkelaitoksille hyvittävä maksu.

Taulukot on koottu pääasiassa eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista siten, että vuoden alun eläkevaroihin on lisätty/vähennetty vuoden aikana tapahtuneet suoritukset kuten kerätyt vakuutusmaksut ja saadut sijoitustuotot sekä maksetut korvaukset. Tämän laskennan tuloksena on päästy vuoden lopun varoihin.

Taulukon kohta ”siirrot” sisältää VaEL:n ja TyEL:n mukaiseen vakuuttamiseen liittyvät siirtymämaksut. Lisäksi se sisältää TyEL-eläkelaitoksille palautetun sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa kustannustenjakoperusteissa määritellyn luottovakuutuksen ylitteen sekä Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan selvityspesästä realisoituneiden varojen hyvitykset. Eri tilastolähteiden käytöstä aiheutuvat erot on koottu taulukon kohtaan ”muu”.

Taulukko ei sisällä Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkeitä koskevia tietoja. Kelan toimihenkilöiden (KelaL) ja Suomen Pankin (SP) tiedot ovat mukana taulukoissa.

Lähde: www.etk.fi > Tilastotietokanta > Työeläkkeiden rahoitus ja kustannustenjako > Rahavirta.

Taulukko 2.

Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat vuosina 2012–2014.

Maksukomponentit, % palkoista	2012	2013	2014
Vanhuuseläkeosa	2,9	2,9	2,9
Työkyvyttömyyseläkeosa	1,0	0,9	0,9
Tasausosa	18,3	18,9	19,3
Muut osat ¹	0,9	0,9	0,9
Arvioitu hyvitys	-0,3	-0,4	-0,4
Tilapäinen alennus ²	0,0	-0,4	0,0
<i>Keskimääräinen vakuutusmaksu</i>	<i>22,8</i>	<i>22,8</i>	<i>23,6</i>

¹ Sisältää maksutappio- ja hoitokustannusosan sekä lakisääteisten maksujen osan.

² Työkyvyttömyyseläkemaksuista kertyneen ylijäämän palautus.

Taulukko 3.

Vakuutusmaksuprosentit vuosina 2012–2014.

Yksityisalojen palkansaajien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	TyEL	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2012	22,8	17,35	5,45	5,15	6,5
2013	22,8	17,35	5,45	5,15	6,5
2014	23,6	17,75	5,85	5,55	7,05

Vuosi	MEL	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2012	22,4	11,2	11,2		
2013	22,6	11,3	11,3		
2014	22,8	11,4	11,4		

Julkisten alojen keskimääräiset eläkemaksuprosentit.

Vuosi	KuEL	Työnantajan osuus, %				Työntekijän osuus, %		
		Yhteensä	Palkka-perusteinen	Eläkemenuperusteinen	Varhaiseläkemenuperusteinen	Yhteensä	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2012	29,2	23,6	16,35	6,21	0,99	5,6	5,15	6,5
2013	29,6	24,0	16,45	6,64	0,91	5,6	5,15	6,5
2014	29,7	23,7	16,85	6,95	0,90	6,0	5,55	7,05

Eläkemenuperusteinen maksuosaa vain työnantajilla, joilla on maksussa ennen vuotta 2005 jäsenyhteisöjen piirissä karttuneita eläkkeitä.

Vuosi	VaEL	Työnantajan osuus, %				Työntekijän osuus, %		
		Yhteensä	Yleinen tariffi	Alennettu tariffi	Sotilaseläkkeiden tariffi	Yhteensä	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2012	25,0	19,4	16,34	22,02	27,27	5,62	5,15	6,5
2013	24,9	19,3	16,58	20,76	25,98	5,63	5,15	6,5
2014	26,5	20,4	18,13	25,62	26,61	6,09	5,55	7,05

Yleinen tariffi: valtion eläkejärjestelmän yleisen tai henkilökohtaisen 63–65 vuoden eläkeiän piirissä olevat.

Alennettu tariffi: alemman 55, 58 tai 60 vuoden eläkeiän valinneet sekä ne, joiden eroamisikä on alle 63 vuotta (muut kuin sotilaseläkejärjestelmään kuuluvat).

Sotilaseläkkeiden tariffi: sotilaseläkejärjestelmään kuuluvat.

Eläkemaksu on laskettu eri tariffiluokkiin kuuluvien henkilöiden palkkasummalla painotettuna keskiarvona.

Vuosi	KiEL	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2012	33,7	28,0	5,7	5,15	6,5
2013	33,7	28,0	5,7	5,15	6,5
2014	34,2	28,0	6,2	5,55	7,05

Yrittäjien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	YEL	Vahvistettu maksu, %	
		Alle 53 v.	53 v. täyt.
2012	21,1	22,5	23,85
2013	20,9	22,5	23,85
2014	21,8	23,3	24,8

Aloittavan yrittäjän YEL-maksualennus on 22 prosenttia vuodesta 2013 alkaen ja sitä ennen 25 prosenttia. YEL-työtuloissa on vuosittain vahvistettavat ala- ja ylärajat.

Vuosi	YEL-työtulon rajat, €/v
2012	7 105,84–161 375,00
2013	7 303,99–165 875,00
2014	7 430,59–168 750,00

Maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	MYEL		Vahvistettu maksu, %		Alin maksu, %		Ylin maksu, %	
	Maatalous-yrittäjät	Apurahan-saajat	Alle 53 v.	53 v. täyt.	Alle 53 v.	53 v. täyt.	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2012	11,8	11,0	22,5	23,85	11,0	11,7	22,5	23,9
2013	12,9	13,4	22,5	23,85	12,2	12,9	22,5	23,9
2014	13,4	13,0	23,3	24,8	12,6	13,4	23,3	24,8

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien maksuprosentteihin vaikuttavat vakuutetun iän lisäksi hänen henkilökohtaisen MYEL-työtulonsa suuruus.

Vuosi	Liukuva maksuprosentti työtulovälillä
2012	24 893,37–39 118,22
2013	25 587,53–40 209,04
2014	26 031,02–40 906,96

Taulukko 4.

Palkat ja työtulot vuosina 2012–2014, miljoonaa euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	Muut ¹	YEL	MYEL	Yhteensä
2012	52 098	255	16 119	6 617	516	331	4 604	1 459	81 999
2013	52 279	268	16 528	6 608	514	332	4 753	1 426	82 708
2014	52 432	268	16 670	6 513	512	331	4 818	1 404	82 947

¹ Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden palkat.

Tiedot perustuvat eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle kustannustenjakoa varten ilmoittamiin tietoihin. MEL:n tiedot perustuvat Merimieseläkekassan tilinpäätöksiin.

Taulukko 5.

Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan vuosina 2012–2014, miljoonaa euroa.

	TyEL	MEL ¹	Yhteensä	TVR ²	MEL valtionosuus	Kaikki
2012	11 794	57	11 851	417	54	12 322
2013	11 868	61	11 929	492	57	12 478
2014	12 123	61	12 184	586	59	12 829

¹ Ilman valtionosuutta eläkemenosta.

² Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

	KuEL	VaEL	Valtion talousarviosta ¹	KiEL	Muut ²	Yhteensä	TVR ³	Kaikki
2012	4 696	1 687	2 406	172	68	9 029	142	9 171
2013	4 890	1 678	2 517	179	90	9 354	167	9 521
2014	4 971	1 750	2 592	185	80	9 578	210	9 787

¹ Valtion talousarviosta rahoitettava eläkemenon nettoerä.

² Sisältää Suomen Pankin ja Kelan toimihenkilöiden eläkkeisiin liittyvät maksutulot.

³ Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

	YEL	MYEL	YEL ja MYEL yhteensä	Valtion osuus ¹		Kaikki
				YEL	MYEL	
2012	973	171	1 144	23	557	1 724
2013	997	187	1 184	68	579	1 831
2014	1 049	191	1 241	77	598	1 916

¹ Tilastovuonna maksetut valtion osuudet.

Taulukko 6.

Kokonaisliikekulut ja ETK:n kustannusosuudet vuosina 2012–2014, miljoonaa euroa.

	TyEL liikekulut	ETK	Yhteensä	MEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2012	329,0	26,2	355,2	6,3	0,1	6,4
2013	334,6	31,5	366,1	5,8	0,1	5,9
2014	316,3	34,9	351,2	5,1	0,2	5,3

	KuEL liikekulut	ETK	Yhteensä	VaEL liikekulut	ETK	Yhteensä	KiEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2012	49,0	4,3	53,3	24,7	1,7	26,4	4,4	0,1	4,5
2013	51,7	5,4	57,1	22,2	2,1	24,3	3,0	0,2	3,2
2014	51,6	5,9	57,5	21,9	2,3	24,2	2,5	0,2	2,7

	YEL teoreettiset hoitokulut	ETK	Yhteensä	MYEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2012	61,9	2,1	64,0	15,9	0,5	16,4
2013	63,7	2,6	66,3	17,9	0,6	18,5
2014	63,7	2,9	67,3	14,8	0,7	15,5

Liikekulut sisältävät korvaustoiminnan hoitokulut ja liikekulut ilman ETK:n kustannuksia. TyEL:n mukaiset liikekulut on laskettu vähentämällä eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaisista liikekuluista YEL-laskuperusteiden mukaiset teoreettiset hoitokulut. MYEL-luvut sisältävät pelkät MYEL-hoitokulut ilman maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (MATA) ja luopumistukilain (LUTU) mukaisia kuluja.

Taulukko 7.

Eläkelaitosten maksamat eläkkeet vuosina 2012–2014, miljoonaa euroa.

	TyEL-vakuuttajat	Merimies-eläkekassa	Keva-kunta-alat	Keva-valtio	Keva-kirkko	Keva-muut	YEL-vakuuttajat	Mela	Yhteensä
2012	11 448	140	4 015	3 828	170	131	1 307	816	21 854
2013	12 202	146	4 346	3 972	184	140	1 399	852	23 239
2014	12 777	150	4 623	4 076	197	146	1 487	876	24 329

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 8.

Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno vuosina 2012–2014, miljoonaa euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	Muut julkiset	YEL	MYEL	Yhteensä
2012	11 919	163	3 829	4 012	160	131	932	708	21 854
2013	12 699	172	4 116	4 196	172	140	1 001	742	23 239
2014	13 316	176	4 342	4 340	181	147	1 058	766	24 329

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 9.*Eläkevarat vuosina 2012–2014, miljoonaa euroa.*

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	Merimies- eläkekassa	Yhteensä
2012	91 202	2 726	2 688	96 615	833	97 448
2013	97 993	2 899	2 852	103 743	899	104 642
2014	103 539	3 043	3 007	109 589	964	110 553

	Keva	Valtio	Kirkko	Muut julkiset	Yhteensä
2012	34 747	15 359	1 046	1 559	52 711
2013	38 202	16 335	1 144	1 691	57 372
2014	42 306	17 600	1 243	1 697	62 846

	YEL-vakuuttajat	Mela	Yhteensä
2012	129	54	183
2013	129	67	196
2014	130	81	211

Taulukko 10.*Työeläkelaitosten keskimääräinen vakavaraisuusaste vuosina 2012–2014, prosenttia.*

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	MEL	Yhteensä
2012	25,5	39,4	35,6	26,1	46,3	26,3
2013	28,0	36,3	34,7	28,4	46,2	28,5
2014	29,8	38,2	36,8	30,2	53,1	30,3

Vakavaraisuusaste = eläkelaitoksen toimintapääoma prosentteina vakavaraisuuslaskennassa käytetystä vastuuvelasta.
Lähde: Vakavaraisuusaste on laskettu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista.

Taulukko 11.*Peruskorko vuosina 2012–2014, prosenttia.*

	Perustekorko, %	
	1.1–30.6.	1.7.–31.12.
2012	3,25	4,0
2013	4,0	4,75
2014	4,5	5,0

Taulukko 12.

Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin vuosina 2012–2014, prosenttia.

	Eläkevakuutusyhtiöt			Eläkesäätiöt ja eläkekassat		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Rahamarkkinasijoitukset	6,7	5,5	4,1	7,9	6,7	6,8
Lainat	6,6	4,7	3,7	2,5	2,3	2,5
Joukkovelkakirjat	32,4	31,3	32,2	38,4	36,3	34,6
Kiinteistöt ja osakkeet	12,9	12,6	12	13,9	14,7	14,3
Hedge-rahastot	6,2	7,2	9,5	2,7	2,7	2,7
Muut osakesijoitukset	9,2	8,8	8,6	4,1	3,9	4,9
Noteeratut osakkeet	26,1	29,8	29,9	30,6	33,5	34,3
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

	Yksityinen sektori			Julkinen sektori			Kaikki		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Rahamarkkinasijoitukset	6,8	5,6	4,3	5,8	6,8	4,7	6,4	6,0	4,4
Lainat	6,3	4,6	3,7	1,4	1,1	0,9	4,6	3,3	2,6
Joukkovelkakirjat	32,6	31,4	32,1	41,1	38,2	37,7	35,6	33,8	34,2
Kiinteistöt ja osakkeet	13,1	12,9	12,3	6,4	6,1	5,6	10,8	10,5	9,9
Hedge-rahastot	5,9	6,9	9,0	1,9	3,4	4,5	4,5	5,7	7,4
Muut osakesijoitukset	8,8	8,5	8,4	4,8	4,6	5,7	7,4	7,1	7,4
Noteeratut osakkeet	26,5	30,1	30,3	38,6	39,9	40,8	30,7	33,6	34,1
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Lähde: TELA (www.tela.fi 30.11.2015).

Taulukko 13.

Sijoitusten nettotuotot käyvin arvo in vuosina 2012–2014, prosenttia.

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	MyEL	Yhteensä
2012	8,2	11,8	10,3	8,4	11,3	12,9	11,3	12,3	12,7	9,8
2013	8,3	8,0	7,7	8,3	8,6	7,5	6,4	7,7	9,2	7,9
2014	6,8	6,9	7,1	6,8	8,2	8,7	7,8	8,1	11,5	7,4

Taulukko 14.

Sijoitustuotot käyvin arvo in keskimäärin vuosilta 1998–2014 ja 2010–2014, prosenttia.

	Eläkevakuutus- yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Julkinen sektori	Kaikki ¹
1998–2014	5,5	6,2	6,0	5,7
2010–2014	6,1	6,8	7,6	6,7

¹ Sisältää myös Merimieseläkekassan ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen.

Lähde: TELA (www.tela.fi 30.11.2015).

